

# Universitätsbibliothek Wuppertal

## Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

**Plutarchus**

**Francofurti, 1620**

In Timoleontem annotationes

---

**Nutzungsrichtlinien** Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)



IN PLVT. TIMOLEONTEM ANNOTA-  
tiones Guil. Xylandri & Herm. Cruferii,  
interpretum.

**S**ubsequitur hæc historia vitam Dionis à Plutarcho nostro descriptam. Eadem apud Diodorum Siculum extat lib. 16. quem nonnulli Philippum inscribunt. Quo ex libro factis apparet, res gestas eius in Olympiadem 108. incidisse, quo tempore bellum sacrum siue Phocicum à Philippo Alexandri Magni patre confectum est. Apud Romanos æqualem habuit M. Valerium, qui primus Corvinus dictus est. Timoleontis res gestas Timæum peculiari opere exornasse, auctor est ad Lucium Cicero: sed id nihil ad nostrum institutum. Videri sane potest Emiliæ vita ante hanc ponenda, quod & ex præfatione illius apparet, & sequutus est interpret Gallicus, quia etiam in Latino libro Paulus ante Timoleontem ponitur. Sed nos exemplar nostram, & morem alias Plutarcho usitatum sequi malimus, præsertim quum nihil obstat ea quæ dixi Plutarchi verba: & ipse in Demosthene videatur ostendere, se ætate superioris vitam solum prior loco exponere.

236. b. *Et dissensio orta est inter eos qui Dionis in liberandis Syracusanis socii fuerant* ] Xyl. vertit, *Dissensio in qui in adferenda libertate Syracusanum Dionem adiuuerant.* Et annotat, *Διςσωνία* est in Græco, quod Antonius Tudertinus interpret contra vocabuli naturam & historia rationem, Insurgere reddit. Idem nullo sensu extulit quod de militibus ceteras vrbes obtinentibus dicitur: & (vt vno verbo dicam) pleraque & hic & alibi negligentissime transtulit, sicuti locis ostendam al quot. Paulo post pro ἀμύθητων, legi ἐμύθητων. nam milites non solebant nullo stipendio tyrannis inservire.

Ibid. e. *Occulta iam colloquia habuerat cum Carthaginensibus* ] *κρυφαὶ διαλέξεις*, quod fuit *κρυφὰ τῶν ἀγγέλων*, Colloqui. Nam nihil est sensus in Tudertina versione.

237. a. *Timoleonem Timodemum* ] Timæneti est apud Diodorum Siculum.

Ibid. c. *Atque his in rebus erat ei Timoleon adiutor* ] Absurde ad Timophanem isthæc retulit Antonius: & quod est in Græco, *ἢ ἢ φῶσις ἐξίφερον ἀστία*, admodum infacete ad urbanitates nescio quas & facerias detorsit. Vocat autem ἀστία, elegantia & quæ commendare hominem possent. τὸ σπουδαίου καὶ θαυμάσιον ἀξίον, ἀδίστατον, ἄπειρον, hoc vocabulo notari restantur etiam lexicographi, id est rem alicuius precii, admiratione, veneratione, gratia dignam: quomodo Stephanus apud Lucam cap. 7. Act. Apost. de Mose, καὶ ὡς ἀείρος τῶ θεῷ, eratq. gratus seu acceptus Deo. Sic de veratro usurpauit Strabo, non indifertus auctor, lib. 9. Post Crissam, inquit, Anticyra est. Hoc nomine & alia est vrbs ad Maliaicum sinum sub Oera, vbi præstantem elleborum (ἐμβόρον τὸν ἀσείον) nasci aiunt: sed in hac Anticyra rectius præparari, &c. Interpret ibi Urbanum elleborum vertit, admodum inurbanus ipse. Isti autem (quos supra notavi) emendatores neglexerunt hoc, vt innumera alia. nihil enim curat Hippocides. Et vero qui Latinum legeret Strabonem, aut Græci sermonis esset imperitior, dubitare poterat quidnam rei esset urbanum veratrum, ruraline opponeretur, an sponte sua nascenti, quum hoc videatur vocabulo urbani indicati. Latine enim vix dices Urbanum vinum, Urbanam carnem, pro bona & præstanti. Vide, si lubet, Plinium l. 25. cap. 5. Hoc obiter monere, neque ab isto loco neque à proposito nostro visum fuit alienum.

238. d. *Latarer quidem, inquit, si hac gessissem* ] Paulo planius in vita Phocionis hoc dictum proponitur, & in Apophthegmatis. Val. lib. 3. cap. ultimo, explicat fusius ac disertius. nam hic nonnihil est obscuritatis, quam auxit interpret.

240. a. *Et illas quæ cum scete erant, quarum ad ducatum venerant, copias* ] Xylatorum hunc locum sic vertit, *Videbatur autem fieri non posse vt vel barbarorum naues duplas ad ipsorum classis numerum, vel si aræ, iis euitatis, insulam tenuissent, loca copias superarent.* Et annotat: *ἢ στρατηγῶν τῶν ἡρώων.* Omisit hanc particulam Tudertinus: id quod fieri sine magna sententiæ iactura non potuit: quum altera pars deliberationis in eo fuerit posita, si Siciliam attigissent, quomodo bellum aduersus tantas hostium copias deberent gerere. Est autem non ἢ, sed ἀ legendum. Et significat hoc loco στρατηγῶν, Arte vel consilio imperatorio (quod Stratagema dicitur) vti: quali astu

deceptis Pœnis in Siciliam peruenit Timoleon. Inde est compositum *καταστρατηγῶν*, vox Plutarcho non inusitata: estque paulo post *καταστρατηγῶν*, Callido imperatoris consilio superatum esse.

Ibid. e. *Indigne ferentes impostum sibi esse, iocum præbuerunt Rheginis quod Pœnis displicerent fallacia* ] *ἀγαστέλιον τῶν Πυθίωνος παρέρχον.* Nimis quam inepte & imperite Tudertinus, *Carthaginenses Rheginos admonebant, quod si Phœnices sint, iis qui per fraudem abierunt, inimicentur.* quasi vero Pœnos petisse à Rheginis vt si ipsis faueant, Corinthorum inimici fiant, Plutarcho scripserit: aut hæc interpretis verba absque interprete intelligi possint. Sensus est: Pœnis stomachantibus quod fraude essent à Timoleonte circumuenti, subiit Rheginis ridere & iocari de eorum perueritate, qui omnium hominum infidissimi & fraudulentissimi, in aliis reprehenderent id quod prope sibi laudi ducerent, vniceque usurpant. Nam Pœnorum astus & fides lubrica, etiam proverbiis nobilitata est: & tunc contra Cretenes cretizauit Timoleon. Φοίνικας aliquoties hic vocat Pœnos Plutarcho: cuius rei causa vulgo nota est: scilicet à Didone ex Phœnicia in Africam deductam coloniam, & conditam Carthaginem. *Διατέλιον* autem materiam risus & iocorum ac facietiarum significare, non est nouum: & sic in Perile de Damone dixerat Plutarcho, *ἐξωστραχίτην, καὶ παρέρχον τῶν κερματικῶν ἀγαστέλιον.* & in vita Arati, *ἀγαστέλιον οἱ τῶ Δόξου καὶ γίλωπα πολὺ ἀδελφόντες ἀπηνόητους.* Sic & Dio noster lib. 47. de M. Varrone, καὶ ὁ μὲ ἀγαστέλιον καὶ γίλωπα ὅτι πάντα ἀπορίσταν.

244. 2. *Quidam alterum eorum gladio secundum caput vulnerat* ] Totam historiam quæ profecto ostendit quid casus in rebus humanis possit, Tudertinus deprauauit, & Timoleonis socium dixit ab altero percussoribus ictum: quum alter percussoribus à quodam sacrificiis adstante, cæcis aperte dicatur. Neque enim est *ἐπαύρον* in Græco, sed *ἐπύρον*: & si illud fuisset, quid voci *ἀντὶ* fieret? aut quid significaret? aut cur Timoleonis socium potius quam percussoris indicaret?

Ibid. b. *Corinthi huic homini præmium decem minas donauerunt* ] *ἑσφάρασαν δέκα μνῶν.* quod ad verbum est. Coronauerunt decem minas: vt videri possit de corona accipiendum. Ego tamen puto vocem *ἑσφάρασαν* in genere hic esse Præmio afficere. Sicut corona erant facinorum, aliquando & victoriarum, præmia. Ita etiam in Dione noster auctor loquitur, *οἱ μὲν Συρακούσιοι τῶν ἑῶν ἐκατὴν μνῶν ἑσφάρασαν.*

Ibid. d. *Vt omnes decem tantam olim & denunciam, que occupatura Siciliam esset, existimarent iam adesse barbarum* ] Xyl. vertit, *Quare omnibus iam videbatur fore id quod dicitur feriebatur metuebaturq. vt Sicilia plane in potestatem barbarorum veniret.* sicque in hunc locum annotat: *τὴν πάλαι λεγομένην καὶ παροδοκαμένην ἐκβαρβαρώσιν.* En quam insulse locum apertissimum noster. Tantam inquit visam fuisse Punicam classem, vt omnem præscam futuramque barbaricam (hoc enim vocabulo populum barbarum, aut nationem barbaricam intelligit) in Siciliam traicere putares. Est autem *ἐκβαρβαρώσιν*, nihil tale, sed quum à barbaris occupatur regio aliqua, & in barbaricam quasi redigitur: sicut maiorum & nostra ætate à Turcis Vngariæ & Illyrici partes quædam. Hanc calamitatem qui accipiunt, *ἐκβαρβαρώσιν* multis Græcis scriptoribus dicuntur: & vocabulo *ἐκβαρβαρώσιν*, In barbaricam redigere, mox ipse vitur Plutarcho: & de Epheso initio Xylandri, *κινδυνύουσαν ἐκβαρβαρώσιν.* & est alias etiam *βαρβαρώσιν* pass. Barbarus fio. Hinc illud Tyndarei ad Menelaum prope adagium apud Euripidem Oreste, *Βεβαρβαρώσιν ἡρώων ἀνὲν βαρβαρώσιν.* Non multo post, id quod de Syraculis dicitur, eam ex multis constare partibus, & quasi vrribus, misere deprauata le ei totius sententiæ, ad Achradinam detorsit. Quod enim *βρετίου* (Brutios) Braçeos vertit, ridiculum est: sicut & infra *Λευκανοῖς* Leucanos dixit, pro Lucanis.

246. d. *Vt qui hoc audiant, celebrent felicitatem eius quam virtutem impensius* ] *ἢ ἐπινοούμενον τὰ μακροεχόμενα.* Tudertinus obscurus: *Quo felicitatem viri magis qui audiant, quam laudes eius mirentur.* A ludit autem Plutarcho ad id quod in philosophia explicatur, felicitatem esse aliquid virtute sublimius & perfectius: & vt virtus ludem meretur, ita in illam laude aliquid præstantius, nempe honorem & admirationem secum trahere. Quæ de re disputat Aristoteles cum a-



libi, tum lib. ad Eudemum secundi initio, & cap. 12. lib. 1. Ethicorum ad Nicomachum. Porro autem hic prospera fortuna largo vulgi iudicio pro ipsa felicitate sumitur, & εντυχια αυτη τις ευδαιμονια: quæ quid differant, alibi docetur.

247. d. *Est Athanes autor* ] Ως Αθηναις ειρηκεν. Sed & interpretres Αθηναις legit, & ita legendum conicio ex Diodoro Siculo, qui proxime finem lib. 15. eius ineminit, Αθηναις, in quibus, ο Συρακουσιος. vbi ostendit quorū libris quorum temporum historiam is exposuerit. De victoria Gelonis de Carthaginensibus, vide Diodorum lib. 11.

248. d. *ad Crimesum amicum* ] Κελευθου reliqui, eo quod constanter ita hic legitur. Sane Crimilum per iαπη malim, ex Strabonis lib. 6. Dionys. Halic. lib. 1. vbi de Αγεστα Siciliæ loquitur: ex Suida & aliis. Apud Virgil. fere in omnibus codicibus lib. 5. & in Seruianis etiam commentariis, Crinifus, N pro M posito (sed vitiose) inuenias. apud Lycophronem & eius interpretem Zetzem, duplici ο Crimiffus legitur.

249. b. *Has sequebantur decem millia pedum armorum clypeis candidis* ] μυελος οπλαταις. Puto autem certum (vt & alias fieri assolent) numerum hic significari: idque etiam ex Diodoro apparet. nam interpretres incertum accepit.

250. a. *Quibus Pæni impediti afflictabantur* ] χαλεπώς απηλασθηον. Tudertinus, seu ofcitantia seu ignorantia Græci sermonis, difficulter liberatos reddit. Est enim απηλασθηον, Liberare, sed quum transitium (vt vocant) est & accusatiuo constituitur. Absolute positum aliter significat. Sic paulo ante dixerat noster hoc ipso libro, οπισσθαλος και χαλεπώς απηλασθηον, Erant in extremo discrimine constituti. Sic & Polyb. lib. 1. de nauibus, κακώς ηδη απηλασθησαν. Sic alii.

251. a. *Vi inuictos & omnium mortalium fortissimos* ] Quod quid sit, est nimis quam notum. Interpretres, Fide dignissimos extulit, non optima fide. Iam quod conspirationem Messanæ factam esse ait, est contra verba autoris. Philomelum autem Philodemum (Φιλοδημον) vocat Plutarchus constanter, nisi si fallunt codices. adstipulantur certe Diodoro & Iustini exemplaria, lib. 9. & in Phocicis Pausanias.

Ibid. e. *Atque ita vltio* ] Xyl. vertit, Adeo vindicta diuina, annotatque, Sic τω δικλω veri posse arbitror. Interpretres locum peruerterat. μηδμια est, non μηδμιας, legendum: & post in Mamerci vertu mensura postulat χρυσουλεφαντι λικτροις. Spondaicum in hoc genere admitti nemo negauerit, nisi qui ne Latinos quidem scriptores cognouit.

Ibid. *Diem in Calabria Timoleon castro mouit* ] Xyl. vertit, Quum Timoleon Calauriam exercitum duxisset: annotatque, Non est obscurum, notari aliquem hoc nomine Siciliæ locū, tamen si nihil dum de eo nobis aliunde constet. Ad Calabriam quidem Italiæ regionem detorque, vt fecit Tudertinus,

aut insulam Peloponnesi Træzeni oppositam (quod possit fortassis somniare Geographiæ imperitus) historia non finit. Ne cætera quidem noster recte reddidit.

252. b. *Corinthia exissent domo si fœmina* ] Xyl. vertit, Corinthia mulieres exissent domo: annotatque, Non satis expressit scomma Tudertinus, nescio quam recte intellexerit. Exprobrat autem Corinthiis moliciem Euthymus, & curiositatem, quod imbelles ipsi, domi tamen se non continerent, sed alienis rebus ingererent. Atque ad hoc dicitur abusus erat versu Euripideo, quanquam alio detorto, & (vt solent hoc modo faceti homines facere) crinibus quasi attracto. Est autem in Medea tragœdia versus iste, exordium excusationis qua Medea se Corinthiis matris purgat, quod eo, relicta patria accessisset. ibi εζηλον primæ personæ est, singularis numeri: Euthymus pro tertia persona pluralis numeræ (nam eodem modo & hæc enunciatur) arripiens, diuersissimo sensu in Corinthios torsit, vocatiuis quoque illis Κορινθια γυναικες, nominatiuorum loco acceptis: atque ita versiculum quasi prouerbialem fecit. Argutum sane cauillum, nisi materia formæ offeieret. Martialis minori periculo ad Homerum versusum alludit, in coqui nomine subsannando:

*Quum tibi M. Syllus coquus AEmiliane vocetur, Dicatur quare non Taratalla mihi?* Est enim apud Homerum in victima mactanda de ministris, Μισυλον τ' αραι θυγα. vii notum est.

Ibid. d. *Cum pecunia & familia commigrare* ] Xyl. vertit: Bona sua & liberos restituerent: annotatque, χρηματα και υμιας. Sic in Pompeio etiam loquitur de piratis, υμιας αυτη και χρηματα ο φρουρει: ποει τον Ταυρον ειρον, atque ita alibi etiam.

253. d. *Domi extructo sacello Castus, sacrificabat ei* ] Xyl. vertit, Et quum apud domum suam fanum conderet, Fortis fortune aram posuit. annotatque, Αυπματιας εθυσε, Tudertinus videtur αυπματια legisse. AEmilius Probus in Vita Timoleontis, hoc ipsum referens, Domi (inquit) sua sacellum Automatias constituerat, idque sanctissime colebat. Ego fortis Fortunæ, Latine verti recte cepseo. Sed & Plutarchus in lib. Quomodo citra inuidiam se quispiam laudet, & in Ciuilibus præceptionibus, meminit aræ της αυπματιας à Timoleonte dedicatæ. Itaque hic lego, ιερωνιδουσταμνος αυπματιας, εθυσε. quod verbum facile intelligitur, etiam omissum. Nam ob id ponebatur ara vt in ea sacrificaretur. Laphystium, Probus Lamestium, vocat: sed non multum ei libro fidei adhibeo contra alios.

255. a. *Leto denique in rogam illato* ] Xyl. vertit, Feretro in rogam imposito. & annotat, Hoc enim vult sibi της κλινης οπι τω πυραε τηρεισιν. non, iam cremato corpore: id quod noster Martonis versus supposuit. μυρον, vt aiunt, οπι τη φακη.

IN ÆMILIVM PAVL. ANNOTATIONES GVIL. Xylandri & Herm. Cruserii interpretum.

L. Æmilii Pauli ætas nota satis est, præsertim ob Persem regem Macedoniae ab eo debellatum: de quo triumphauit anno v. c. dxxcvii.

255. d. *Democritus enim optandum ait* ] Locus est hic nequaquam omnium intelligentiæ patens: id eoq; Aretinum etiam, hominem, vt accepimus, doctissimum fefellit, ignorantem aut non recordantem quamnam Democriti idola essent. Finxit autem Democritus imagines quasdam (ειδωλα sic exprimo, Ciceronem sequutus) à natura fufas, quæ vbique in toto orbe terrarum suos haberent circuitus, & vbique omnibus obuerfarentur, iisque animi hominum pulsarentur: quana sententiam & explicat copiose, & disputando ventilat lib. De natura deorum primo M. Tullius. Neque graabor verba eiusdem adscribere, de epistola quadam ad C. Cassium, (quem fuisse Epicureum, ex Ciceroe & Plutarchi Bruto constat: sicut & hoc notum est, Epicurum Democriticam habuisse philosophiam, mutatis & adiectis quæ vellet) quæ extat in libro Familiarium epistolarum decimoquinto. Fit enim (ait) nescio qui, vt quasi coram adesse videare, quum scribo aliquid ad te: neque id κατ' ειδωλων φαντασιαι, vt dicunt amici tui noui, qui putant etiam δευνοπικας φαντασιαις spectris Catianis excitari. Nam, ne te fugiat, Catius Insuber Epicureus, qui nuper est mortuus, quæ ille Gargettius (sic vocat Epicurum, à Gargetto Attica loco, eius natali) & ante Democritus ειδωλα, hic Spectra nominat. His autem spectris

si oculi possent feriri, quod vel iis ipsa occurrunt, animus qui possit, ego non video. Quibus verbis opinor plurimum lucis nostro loco adferri, & vicissim. Iam ειδωλα ευλογηα, si omnino sit legendum, (nam & in lib. Plutarchi De oraculis defectis ita legitur, & haud scio an eo sit vsus hic vocabulo Democritus: vsus quidem etiam alias verbis minime in communem consuetudinem loquendi receptis, vt exempli causa ρουμα εσθη, δεσθηη, quæ Aristoteles libro 1 primæ Philosophiæ, interpretatur σχημα, εσθη, ταξιν, alioquin ευλογηα fortassis prætulerim, si qua autoritate id confirmare liceat) si inquam ευλογηα recte legitur, licebit sumpta ex sequentibus Plutarchi verbis coniectura ευλογηον interpretari το οικειον η οπιτηθειον, hoc est commodum & quasi familiare. Neque enim abludet επιμον si ποει το λελογηεναι deducas, quod est Sorte obtinuisse aut accepisse, à verbo λαχρονται medio: vnde illud apud Theocritum Idyll. 4. Αι αι τω σκληρω μαλα δαιμονος, οε με ελελογηει, Hen quam me duro subiecti fors mea fato. Itaque ευλογηον erat, Quod nobis bona fortuna & prospera sorte obtigit, nempe opportunum & commodum. Quo facit quod in eo quem dixi, Plutarchi loco, hisce διατραπια δε μοχητησθαι opponuntur Tristitia & aduersa, seu praua.

256. a. *Mamercum* ] Μάμερος in Græco, non Μάρκος legendum ex Numâ patet.

Ibid. c. *Primum ex maioribus magistratibus adilitum can-*